

УДК 001.89-051(477.54)"19/20":378

DOI 10.30837/nc.2020.1.32

Науковець, педагог, керівник

Юрій Таймасов,

кандидат педагогічних наук, старший викладач,
Навчальний пункт
аварійно-рятувального загону спеціального призначення,
Головне управління ДСНС України у Харківській області,

Олена Зуб,

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
Національна академія Національної гвардії України

Бойчук Юрій Дмитрович — доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент НАПН України, про-ректор з наукової роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Професор Ю.Д. Бойчук — добре відомий вчений-педагог у галузі педагогіки здоров'я. У цій царині педагогічної науки інтереси Юрія Дмитровича пов'язані з обґрунтуванням теоретико-методологічних засад педагогіки здоров'я; визначенням наукових підходів до створення здоров'я орієнтованого освітнього середовища; розробкою здоров'язбережувальних педагогічних технологій; діагностикою стану здоров'я учасників освітнього процесу; валеологічним супроводом інклюзивного навчання дітей з обмеженими можливостями здоров'я; підготовкою педагогічних

кадрів (учителів біології та основ здоров'я, педагогів-реабілітологів, дефектологів) до майбутньої здоров'язбережувальної та корекційно-розвиткової професійної діяльності.

Юрій Дмитрович Бойчук народився 26 березня 1970 р. в м. Лозова Харківської області. У 1987 р. після закінчення Орільської ЗОШ вступив на природничий факультет Харківського державного педагогічного інституту імені Г.С. Сковороди, який закінчив в 1993 р. і отримав диплом учителя біології та хімії з відзнакою.

У 1993 р. вступив до аспірантури ХДПУ ім. Г.С. Сковороди, де навчався до 1993 р. за спеціальністю 03.00.09 — ентомологія. У 1996 р. під керівництвом доктора біологічних наук, професора Аврама Зіновійовича Злотіна була захищена дисертація за темою «Принципи і методи

добору вихідного матеріалу для культивування комах» і присвоєно науковий ступінь кандидата біологічних наук.

З 1996 по 2008 р. працював на посаді доцента кафедри зоології ХНПУ імені Г.С. Сковороди. За час роботи на кафедрі викладав різні навчальні дисципліни, зокрема, зоологію безхребетних, основи екології, мікробіологію, цитологію, радіобіологію.

З 2000 по 2009 рр. виконував обов'язки заступника декана природничого факультету з науково-дослідної роботи.

З 2005 по 2008 р. у ХНПУ імені Г.С. Сковороди проходив наукову підготовку в докторантурі за спеціальністю 13.00.04 — теорія та методика професійної освіти при кафедрі загальної педагогіки (науковий консультант — доктор педагогічних наук, професор Олена Миколаївна Іонова). У 2010 р. успішно захистив дисертацію на тему «Теоретико-методичні основи формування еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя» на здобуття наукового ступеня доктора педагогічних наук.

З 2009 по 2018 р. — завідувач кафедри здоров'я людини і корекційної освіти, яка завдяки його зусиллям отримала відповідні ліцензії та стала здійснювати підготовку вчителів основ здоров'я та спеціальних педагогів (дефектологів, реабілітологів, спеціальних психологів, асистентів учителів загальноосвітніх шкіл з питань інтегрованого та інклюзивного навчання).

Із 2018 р. по теперішній час працює проректором з наукової роботи Харківського національного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди.

Ю.Д. Бойчуком розроблено наукові засади формування еколого-валеологічної культури особистості як гуманітарно-освітньої стратегії подолання екологічної кризи, переходу суспільства до сталого розвитку. Серед шляхів оновлення освітньої парадигми як інтегрованого вираження соціально-економічних та духовно-етичних пріоритетів життєтворчості особистості майбутнього вчителя займає саме еколого-валеологічна культура, яка,

з одного боку, є самодостатнім результатом якісної вищої педагогічної освіти, а, з іншого, виконує інтегративну, смисложиттєву роль в усій системі підготовки студентської молоді до безпечного життя та успішної професійної діяльності.

Запропонована Юрієм Дмитровичем концепція формування еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя ґрунтується на взаємозалежності рівня здоров'я людини як його фізичного, біологічного, соціально-психологічного й духовного добробуту й рівня якості середовища життєдіяльності, освітнього простору й ціннісної сфери.

Доведено, що саме від рівня сформованості еколого-валеологічної культури вчителя залежить новий світогляд підростаючого покоління, орієнтований на безпечну взаємодію з навколишнім природним і соціальним середовищем. Визначено сутність, структуру і функції еколого-валеологічної культури як соціального, особистісного та педагогічного феномена, наведено її дефінітивну характеристику. Для практики вищої педагогічної освіти запропоновано модель науково-методичної системи забезпечення формування еколого-валеологічної культури майбутніх учителів, яка включає визначення мети і завдань, принципів та педагогічних умов її формування, комплекс засобів та технологію їх безпосередньої реалізації в навчально-виховному процесі, систему критеріїв, показників та рівнів її сформованості.

Проблемам формування еколого-валеологічної культури майбутнього вчителя присвячено десятки наукових та науково-методичних заходів регіонального і всеукраїнського рівня, організатором і співорганізатором яких виступав Ю.Д. Бойчук. Знаною і надзвичайно затребуваною серед науковців і практиків України є науково-практична конференція «Педагогіка здоров'я», яка в цьому році буде відмічати свій 10-річний ювілей. На особливу увагу заслуговує започаткування видання серії колективних монографій, присвячених різним аспектам — механіз-

мам здоров'я, здоров'язбережувальним технологіям та професійній підготовці фахівців зі здоров'язбереження. Загальною ідеєю цих науково-освітніх проєктів є прагнення Юрія Дмитровича об'єднати науковців України, близького і далекого зарубіжжя, з метою розширення сучасних наукових уявлень не тільки про здоров'я людини та практичні шляхи його збереження, а також оптимізації професійної підготовки різних фахівців до здоров'язбережувальної діяльності. Особливе місце в цих проєктах присвячено ролі освіти та педагогів у формуванні і розвитку здоров'я дітей, шкільної і студентської молоді.

В останні часи значну увагу Юрій Дмитрович приділяє розробці методолого-теоретичних засад інклюзивної освіти, формування інклюзивної компетентності майбутнього вчителя як невід'ємного складника його професійної компетентності. В основу такої роботи покладено комплексний підхід до вроджених і набутих проблем зі здоров'ям, орієнтація на максимальну соціалізацію дитини з обмеженими можливостями здоров'я.

За розробленими науковими пропозиціями Ю.Д. Бойчука було проведено велику кількість регіональних науково-методичних семінарів і круглих столів, налагоджено співпрацю з громадськими організаціями, що опікуються проблемами людей з інвалідністю.

Важливим напрямком, який підтримується й активно розвивається Юрієм Дмитровичем, є розробка неперервної системи підвищення кваліфікації педагогічних працівників, удосконалення їхньої педагогічної майстерності. Запропонована ним система підвищення кваліфікації охоплює найактуальніші теми, що стосуються сучасних технологій здоров'язбереження. Їх опанування передбачає використання сучасних методів активного навчання, педагогічних майстерень, ділових ігор, тренінгів, дискусій, лекцій, презентацій та інших форм практичного навчання.

Як провідний фахівець з педагогіки здоров'я за наказом МОН України

Ю.Д. Бойчук включався в робочі групи з розробки двох поколінь галузевих стандартів вищої освіти зі спеціальності 014 Середня освіта (Здоров'я людини) та неодноразово призначався членом експертних комісій для проведення акредитації підготовки фахівців зі здоров'язбереження в різних закладах вищої освіти України. Він запрошується членом спеціалізованих учених рад з захисту дисертацій та членом редакційних колегій наукових журналів, що входять до переліку фахових з педагогічних наук, неодноразово входив до складу оргкомітетів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій з різних проблем здоров'язбереження, що проводилися різними закладами вищої освіти та громадськими організаціями.

Під науковим керівництвом проф. Ю.Д. Бойчука захищено 3 докторських та 12 кандидатських дисертацій з педагогічних наук. Він має більше 450 наукових і навчально-методичних праць.

Юрій Дмитрович активно співпрацює зі школами м. Харкова та Харківської області, керує науково-дослідною роботою учнів по лінії Малої академії наук, бере участь в організації і проведенні обласної учнівської олімпіади з біології та екології, роботі журі обласного етапу Всеукраїнського конкурсу «Учитель року».

У своїй науково-освітній діяльності Юрій Дмитрович активно впроваджує ідею забезпечення переходу від знаннево-орієнтованого навчання до особистісно-діяльнісно-орієнтованого, цілісності навчально-виховного процесу, забезпечення здатності педагогічних вишів до формування національної педагогічної еліти, а також єдності світоглядної, фундаментальної, спеціальної й соціально-гуманітарної підготовки, необхідності формування у майбутніх педагогів системного типу мислення і його інноваційного характеру, високої соціальної і професійної мобільності людини та її готовності до змін, виховання активної громадянської позиції та патріотизму.

За плідну науково-педагогічну та виховну діяльність Юрій Дмитрович неод-

норазово удостоювався різних нагород. У 1998 р. за низку досліджень у галузі технічної ентомології отримав стипендію Інституту відкритого суспільства (США) та премію Уряду України для молодих учених і викладачів. У 2011 р. був лауреатом обласного конкурсу «Вища школа Харківщини — кращі імена» у номінації «Викладач фундаментальних дисциплін», у 2013 р. — в номінації «Науковець». У 2019 р. нагороджений медаллю НАПН України «Григорій Сковорода». У 2019 р. від Харківської обласної державної адміністрації отримав іменну стипендію імені Василя Каразіна в номінації «Гуманітарні науки».

Юрій Дмитрович продовжує невтомно докладати чимало зусиль для усвідомлення в суспільстві соціальної ролі вчителя; розробки сучасної моделі професіограми вчителя в контексті потреб суспільства, перспектив розвитку національної

економіки та глобальних технологічних змін; інтеграції педагогічної науки і практики професійної підготовки вчителя; обґрунтування перспективних шляхів його неперервного професійного розвитку і самовдосконалення; утвердження виключного значення педагогічної науки в розвитку професійної освіти та модернізації українського суспільства.

Професор Ю.Д. Бойчук зробив вагомий внесок у розвиток вищої педагогічної освіти та педагогічної науки України, є дійсним лідером, якого відзначає відповідальність за доручену справу, ініціативність, працьовитість, інтелігентність та висока порядність. Він має високий авторитет науковця і педагога серед науково-освітньої спільноти України, а його діяльність — приклад служіння справі формування інтелектуальної еліти української нації.

10.01.2020